

«Медико-психологічна реабілітація учасників бойових дій та осіб, які постраждали внаслідок бойових дій»

Умови суспільної нестабільності, в яких живе під час війни Україна, безумовно, впливають на психологічне здоров'я людини. Кожен намагається усвідомлювати війну у нових аспектах, шукати прийнятні способи життя у цих умовах, справлятися з негативними емоційними, поведінковими, фізичним станами – все це дуже енерговитратна діяльність.

У важких ситуаціях людина піддається впливу різних чинників: небезпеки, несподіваності, невизначеності, новизни; високої інтелектуальної і/або психофізичної складності; необхідності поєднання кількох видів діяльності й виконання декількох завдань; негативного групового впливу; несприятливих природно-кліматичних і часових умов; смислових розбіжностей або девальвації колишніх базових смислів і цінностей, що призводить до суттєвих енергетичних навантажень. Якщо важкі ситуації є масштабними – місцевого, регіонального чи загальнодержавного рівня – їх називають надзвичайними чи екстремальними, такими, що виходять за межі звичайного, нормального людського досвіду.

І екстремальні, й надзвичайні ситуації можуть стати психотравмівними для тих, хто їх переживає. Психотравмівна ситуація / подія – це будь-яка особисто значуща ситуація (явище), що має характер патогенного емоційного впливу на психіку людини і може, у разі недостатньої сформованості захисних психологічних механізмів, зумовити психічні розлади. Психотравмівними вважаються події, що загрожують життю і фізичній цілісності людини: поранення, контузії, фізичне травмування; важкі медичні процедури; загибель чи смерть близьких людей, побратимів, мирного населення; картини смерті, поранень і людських страждань тощо.

Щоб звести до мінімуму руйнівні наслідки травмівних ситуацій, сприяти збереженню психічного здоров'я, необхідна психологічна допомога

та психологічна підтримка постраждалих як в умовах екстремальної / надзвичайної ситуації, так і після повернення із зони ризику.

Психологічна допомога і психологічна підтримка – важливі складові мінімального реагування (безпосередньо в екстремальній ситуації) та комплексного реагування (на етапі стабілізації та раннього відновлення). Проте багато з постраждалих і пізніше можуть потребувати психологічної допомоги, яка має надаватися в межах системи психологічної реабілітації.

Психологічна реабілітація – частина загального реабілітаційного комплексу (разом із медичною, професійною, соціальною), спрямована на відновлення втрачених (порушених) психічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності, відновлення (корекцію) самооцінки й соціального статусу військовослужбовців, учасників бойових дій, із психічними розладами, бойовими травмами й каліцтвами. Ґрунтуючись на запропонованому підході щодо визначення поняття психологічної реабілітації важливо розглянути основні компоненти моделі психологічної реабілітації.

Метою психологічної реабілітації є:

- збереження або відновлення фізичного та психологічного здоров'я,
- зниження частоти та тяжкості наслідків перенесених бойових психічних травм у формі гострих стресових реакцій,
- запобігання інвалідності,
- профілактика агресивної та саморуйнівної поведінки.

Реабілітація передбачає надання таких послуг: психологічна діагностика, психологічна просвіта та інформування, консультування, психологічна підтримка та супроводження, психотерапія, групова робота. Система психологічної реабілітації здійснюється поетапно. Основними її етапами є: первинна психопрофілактика; психологічна (медико-психологічна) реабілітація проводиться в лікувально-профілактичних закладах МО України; МОЗ України, які здійснюють первинну, вторинну (спеціалізовану), третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу;

відділення медико-психологічної реабілітації медичних центрів МО України та госпіталю ветеранів війни. Послуги з психологічної реабілітації надаються в загальній системі, окремо або в комплексі з іншими оздоровчими, фізкультурно-спортивними, санаторно-курортними, медико-психологічними та соціальними послугами.

Отже, психологічна реабілітація можна визначити як мультифакторний, комплексний процес відновлення і підтримання психологічного здоров'я особистості і насамперед її здатності відчувати психологічне благополуччя. Реабілітація передбачає варіативність інтервенцій з урахуванням як характеру отриманої травми, так і природи особистості, її життєвої історії, значущого оточення, наявного потенціалу, намірів. Якісні реабілітаційні послуги мають надаватися професійно компетентними спеціалістами, бути досить тривалими та доступними.

Список посилань

1. Алещенко В. І., Хміляр О. Ф. Психологічна реабілітація військовослужбовців з постстресовими психічними розладами : навч. посіб. Харків : ХУПС, 2005. 84 с.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. – Київ, 2018. – 240 с.
3. Царенко Л. Г. Принципи реабілітації учасників антитерористичної операції // Актуальні проблеми психологічної допомоги, соціальної та медико-психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 26 травня 2016 р.) / Міністерство оборони України, Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2016. С. 358–360.